

## NHỮNG CON CHÂU CHÂU

*Alphonse Daudet;  
chuyển ngữ: Kim Ngân*

**L**ại một kỉ niệm nữa từ Algérie, rồi sau đó chúng ta sẽ trở về nhà cối xay gió...

Đêm tôi đến nông trại ở Sahel, tôi không thể chợp mắt. Xứ sở mới lạ, sự khuấy động do chuyến du lịch, tiếng chó hoang mạc trư, cộng với cái nóng oi bức gây căng thẳng, đè nặng, sự ngọt ngọt bao trùm, vì những mắt lưới mừng không để lọt qua một chút gió nào... Khi tôi mở cửa sổ vào lúc tảng sáng, một đám sương mù mùa hạ nặng trĩu, dần dần bị khuấy động, viển đen và ửng hồng ở các bờ mép, bay lơ lửng trong không khí như khói thuốc súng trên bãi chiến trường. Không một chiếc lá động đậy. Trong những khu vườn tuyệt đẹp trước

mắt tôi, những gốc nho cách khoảng thật rộng trên các sườn đồi chói chang ánh nắng mặt trời làm cho rượu nho ngọt lịm, những trái cây từ châu Âu được che chở trong bóng râm, những cây cam thấp lùn, những hàng quít chạy dài, tất cả đều giữ dáng vẻ tẻ nhạt như nhau, tình trạng bất động của lá đang chờ đợi cơn giông sắp đến. Những cây chuối, thứ cây sậy vĩ đại xanh mơn mớn này luôn bị lay động bởi làn gió làm rối tung mái tóc mỏng manh, vươn mình im lặng và thẳng đứng, như những chùm lông đều đặn...

Tôi dừng lại một lúc để nhìn ngắm đôn điền tuyệt đẹp này, ở đó tập trung mọi cây trồng trên thế giới, mỗi loại đều cho hoa trái tùy môi trường vào mùa của chúng. Giữa những cánh đồng lúa mì và những khóm cây sồi bản, một dòng nước lóe sáng, làm mát mắt trong buổi sáng ngọt ngào này; trong khi khâm phục sự phong phú và trật tự của mọi vật, nông trại này với những dãy vòm theo lối kiến trúc Maure, những sân thượng trắng toát vì ánh bình minh, những chuồng ngựa và nhà kho bao quanh, tôi mơ tưởng đến cách đây hai mươi năm, khi những người trung hậu đến định cư trong thung lũng này của Sahel, họ chỉ tìm thấy một lán gỗ tồi tàn của công nhân sửa đường, một vùng đất bỏ hoang tua tủa những cây chà là lùn tịt và những cây nhũ hương. Mọi thứ đều được tạo nên, mọi thứ đều được xây dựng. Những cuộc nổi dậy của

những người Ả Rập diễn ra từng thời kỳ. Cần phải buông lưới cày và nắm chắc tay súng. Tiếp theo đó là những bệnh tật, như viêm mắt, sốt rét ngã nước, những vụ mùa mất trắng, những dò dẫm vì thiếu kinh nghiệm, cuộc đấu tranh chống lại một nền cai trị còn nhiều hạn chế, lúc nào cũng bấp bênh. Biết bao nỗ lực! Biết bao mồ hôi! Cả một sự giám sát không ngừng!

Ngay lúc này, mặc dù thời tiết xấu và tài sản có được bằng nhiều mồ hôi nước mắt, cả đàn ông và phụ nữ đều là những người đầu tiên thức dậy ở nông trại. Vào giờ ban sáng này, tôi nghe họ đi đi lại lại trong những nhà bếp rộng lớn ở tầng trệt, họ đang bận pha cà phê cho những người lao động. Một tiếng chuông sớm gióng lên, và sau một lúc, những nhân công lũ lượt nối tiếp nhau trên đường đi. Nào những chủ vườn nho xứ Bourgogne; nào những thợ cày người Cabili ăn mặc rách rưới, đầu đội mũ chechia màu đỏ; nào những thợ đào đất người Mahon chân trần; nào những người Maltais; nào những người Lucquois; cả một dân tộc hỗn tạp khó trị. Người chủ trại ở trước cửa phân công cho từng người việc làm trong ngày bằng một tiếng ngắn gọn, hơi thô thiển. Khi mọi thứ kết thúc, người đàn ông ngừng đầu, dò xét bầu trời với vẻ lo lắng; rồi ông nhìn tôi ở cửa sổ:

- Thời tiết không tốt cho việc trồng trọt, ông nói... gió nóng *sirocco* đấy.

Đúng thế, mặt trời càng lên cao, những luồng không khí nóng rát, ngột ngạt càng thổi đến chúng tôi từ phía nam tựa như từ cửa lò lửa mở ra đóng lại. Mọi người không biết phải núp ở đâu, biến thành thứ gì. Suốt cả buổi sáng đều diễn ra như thế. Chúng tôi ngồi uống cà phê trên những chiếc chiếu trải ngoài hành lang, nhưng không đủ can đảm để chuyện trò hoặc cựa quậy. Những chú chó nằm sải dài để tìm hơi mát từ nền đá lát, chúng đuổi mình trong những tư thế bức bách. Bữa điểm tâm làm chúng tôi khỏe lại đôi chút, đúng là một bữa điểm tâm thịnh soạn và đặc biệt với cá trích, cá hồi, thịt heo rừng, thịt nhím, bơ Staoueli, các loại rượu nho của Crescia, cả một sự đa dạng của các món ăn rất giống với thiên nhiên quá phức tạp xung quanh chúng tôi... Mọi người sắp rời khỏi bàn ăn. Thành linh, ở cửa ra vào đóng kín để chống lại sức nóng hùng hực từ ngoài vườn thốc vào, những tiếng la hét vọng lên:

“Châu cháu! Châu cháu!”

Ông chủ quán của tôi mặt mày tái mét như được ai báo trước một trận thảm họa. Chúng tôi vội chạy vọt ra bên ngoài. Trong vòng mười phút, trong ngôi nhà rất yên tĩnh trước đó, bỗng nổi lên tiếng ồn ào của những bước chân hối hả, những giọng nói khó phân biệt, và mất hút trong cảnh thức giấc sôi động. Từ trong bóng tối phòng đợi, nơi được dùng làm chỗ ngủ, những người đầy tớ

vừa lao mình ra ngoài vừa gây ồn ào huyền ảo với những gậy gộc, chia ba, néo đập lúa, và tất cả những dụng cụ bằng kim loại có sẵn bên cạnh, như nồi đồng, chậu thau, xoong chảo. Những người chặn cừu thổi tù và tù đồng cỏ. Những người khác sử dụng những vỏ ốc, những còi dùng đi sẵn. Mọi thứ đều gây nên cảnh náo động khiếp đảm, chát chúa. Bao trùm lên tất cả là những tiếng “yu! Yu! Yu!” đinh tai nhức óc. Những phụ nữ Ả Rập từ một khu lều chạy ủa đến. Thông thường, chỉ cần một tiếng ồn ào, một cơn chấn động của không khí cũng đủ để xua đuổi những con châu chấu, ngăn cản không cho chúng đáp xuống mặt đất.

Nhưng những con vật khủng khiếp đó đang ở đâu nhỉ? Trên bầu trời hùng hục sức nóng, tôi chỉ nhìn thấy một đám mây từ chân trời đang bay đến, đó là một đám mây màu đồng, dày đặc, tựa như một đám mây mưa đá, kèm theo tiếng rào rào của cơn giông trong muôn ngàn cành lá của khu rừng. Đó là những con châu chấu. Nương tựa vào nhau nhờ những đôi cánh khô cứng xò rộng, chúng bay thành từng đám, và dù chúng tôi cố sức la hét, đám mây vẫn cứ luôn tiến tới, bao trùm xuống đồng bằng một màn tối đen khổng lồ. Không mấy chốc, đám mây lướt ngang trên đầu chúng tôi. Trong tích tắc, bất ngờ diễn ra tình trạng sổ mép, đứt gãy ở các bờ rìa. Giống như những hạt mưa rất to đầu tiên của một trận mưa rào, một vài con

chấu chấu màu hoe tách ra khỏi đàn; sau đó toàn bộ đám mây vỡ bụi ra, thế là một trận mưa côn trùng bay nhào xối xả xuống mặt đất. Toàn bộ các cánh đồng đều ngập tràn châu chấu, những con châu chấu vĩ đại, to mập bằng ngón tay.

Thế là cuộc thảm sát bắt đầu. Tiếng rào rào khủng khiếp do giày giẫm đạp, do rơm rạ bị cán nát. Người ta đào xới mặt đất di động bằng những chiếc bừa, cuốc, lưỡi cày. Càng bị giết bao nhiêu, châu chấu càng gia tăng bấy nhiêu. Chúng lúc nhúc loi nhoi đàn đàn lớp lớp; những chiếc cẳng cao đan dính vào nhau; những con bên trên tung những bước nhảy tuyệt vọng, phóng lên mũi những chú ngựa đang tham gia vào công việc cày bừa lạ lùng này. Những chú chó từ nông trại và khu lều lao mình qua những cánh đồng, lăn xả vào đám châu chấu và nghiền nát chúng một cách điên cuồng. Vào lúc đó, hai đại đội lính người Algérie có kèn hiệu dẫn đầu, đến trợ lực cho những người thuộc địa bất hạnh. Cuộc tàn sát liền thay đổi chiến thuật.

Thay vì nghiền nát những con châu chấu, đám lính phóng hỏa chúng bằng cách rải bột thuốc súng tạo thành những vệt dài.

Một hôm vì cuộc tàn sát, nôn mưa bởi mùi hôi thối, tôi liền đi vào nhà. Bên trong nông trại, châu chấu cũng tràn ngập không khác gì ở bên ngoài. Chúng len lỏi vào nhà qua các khe hở cửa chính,

cửa sổ, ống khói lò sưởi. Ở bờ mép những đồ gỗ, trong những tấm màn bị gặm nhấm nát bét, chúng lê lét, rơi xuống, bay lên, lẩn mò lên phía trên những bức vách màu trắng tạo nên những mảng đen khổng lồ làm gia tăng cái vẻ xấu xí của chúng. Vẫn luôn là cái mùi kinh hoàng bao trùm. Vào bữa ăn chiều, mọi người phải kiêng uống nước. Các bể chứa, chậu thau, giếng nước, ao cá, tất cả mọi thứ đều bị ô nhiễm. Buổi tối, trong phòng tôi, nơi người ta đã sát hại hàng hà sa số châu chấu, tôi vẫn còn nghe những tiếng rào rạo dưới bàn ghế, và tiếng răng rắc của những côn trùng cánh cứng giống như tiếng nổ đen đéc của những quả đậu khô do nhiệt độ cao. Suốt đêm hôm đó, tôi cũng chẳng ngủ được. Hơn nữa, bên ngoài nông trại, mọi vật vẫn còn thức tỉnh. Những ngọn lửa vẫn cháy là là sát mặt đất từ đầu đến cuối đồng bằng. Những người lính bản xứ vẫn đang ra sức tận diệt.

Sáng hôm sau, khi tôi mở cửa sổ như ngày hôm trước, đàn châu chấu đã bỏ đi; nhưng chúng đã để lại phía sau cả một cảnh tượng điêu tàn! Chẳng còn một bông hoa, chẳng còn một cọng cỏ: tất cả đều đen kịt, bị gặm nhấm, bị đốt thành than. Những cây chuối, mận, đào, quất chỉ còn được nhận dạng qua dáng dấp của những cành cây trụi lá, không còn vẻ quyến rũ, thuốt tha bông bênh của lá, thú làm nên sức sống của cây. Người ta cọ rửa những ao nước, những bể chứa. Ở bất cứ đâu,

những người nông dân cũng bận đào đào xới xới mặt đất để diệt trùng do côn trùng để lại. Mỗi cục đất đều bị đảo lên, đập vỡ vụn ra thật cẩn thận. Tim tôi se thắt khi nhìn thấy hàng ngàn rễ cây trắng nõn nà, đầy ứ nhựa sống, lộ ra trong lớp đất màu vừa bị hủy diệt...

*Nguyên tác: Les sauterelles*